

از سیستان تا تهران

(سبک‌شناسی شعر فارسی)

دکتر عبدالرضا مدرس زاده

دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشان

سرشناسه	مدرس زاده، عبدالرضا، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	از سیستان تا تهران: سبک‌شناسی شعر فارسی / عبدالرضا مدرس زاده.
مشخصات نشر	کاشان: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	۶۶۴ ص.
شابک	۹۷۸۹۶۴۱۰۲۳۴۵۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
عنوان دیگر	سبک‌شناسی شعر فارسی.
موضوع	شعر فارسی -- سبک‌شناسی
موضوع	سبک‌شناسی
موضوع	شعر فارسی -- تاریخ و نقد
پایگاه داده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان
رده‌بندی کنگره	م ۴الف ۱۳۹۲/۴ PIRRevo
رده‌بندی ربی	۰۰۹۰۲/۱۶۸
شماره کتابشناس ملی	۳۲۱۸۳۲۶

از سیستان تا تهران (سبک‌شناسی شعر فارسی)

دکتر عبدالرضا مدرس زاده (عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان)

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

آماده سازی و تولید: سوره تماشا چاپ:

موتمن

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۲۳۴۵-۶

کاشان: بلوار قطب راوندی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشان، تلفن: ۵۵۵۴۰۰۵۵-۳۱
www.iaukashan.ac.ir

فهرست مطالب

پیش درآمد.....	۱
سبک شناسی شعر فارسی.....	۳
دوره های سبک شعر فارسی.....	۶
سبک شعر فارسی در دوره خراسانی.....	۱۰
الف) شاعران روزگار طاهری و صفاری.....	۱۰
ب) شاعران روزگار سامانی.....	۱۴
ج) شاعران روزگار غزنوی.....	۳۳
پیدایش دولت های غزنوی و سلجوقی.....	۴۵
چند شاعر سرشناس در میان دوره های غزنوی و سلجوقی.....	۴۷
شعر فارسی در قرن ششم.....	۶۰
بررسی کارنامه شعر فارسی در سده ششم.....	۶۷
۱- سبک خراسانی.....	۶۷
الف) سبک خراسانی قدیم.....	۶۷
مهم ترین شاعران شیوه خراسانی قدیم.....	۶۷
ب) شیوه خراسانی نو.....	۷۱
۲- شیوه آذربایجانی.....	۹۳
شاعران سرشناس شیوه آذربایجانی.....	۹۴
ج) شیوه سپاهانی.....	۱۱۶
جمع بندی شعر قرن ششم.....	۱۱۹
بررسی سبکی شعر قرن هفتم (سبک عراقی).....	۱۳۳
شاعران سرشناس غزل عاشقانه (قرن هفتم).....	۱۴۱
دیگر غزل سرایان سده هفتم.....	۱۶۶
شاعران سرشناس شعر عارفانه (قرن هفتم).....	۱۷۲
شاعران دیگر سبک عراقی.....	۱۹۵
شعر قرن هشتم (مکتب تلفیق).....	۲۰۶

۲۴۹	نمایه‌ای از سبک عراقی در شعر فارسی
۲۵۴	شعر فارسی در سده‌های نهم و دهم (تیموری)
۲۵۹	شاعران سرشناس روزگار تیموری (سده‌های نهم و دهم هجری)
۲۶۷	مکتب وقوع و واسوخت‌گرایی
۲۷۴	ویژگی‌های سبکی شعر دوره تیموری
۲۷۸	شعر فارسی در قرن‌های دهم و یازدهم هجری (سبک اصفهانی + سبک هندی)
۲۹۰	مهم‌ترین شاعران سبک اصفهانی
۲۹۹	مهم‌ترین شاعران سبک هندی
۳۱۴	شعر فارسی در دوره بازگشت ادبی
۳۳۹	بایسته‌های پیش‌اشار دوره بازگشت ادبی
۳۵۰	ادبیات دوره مشروطه
۳۵۳	شاعران سرشناس در زمان مشروطه (دوره بیداری و انقلاب)
۳۸۸	سبک‌شناسی شعر فارسی در دوره پهلوی اول
۳۸۸	الف) پهلوی اول
۳۹۱	شاعران سرشناس دوره پهلوی اول (شاعران مشروطه)
۳۹۵	ب) شاعران دوره پهلوی اول
۴۱۳	ج) شاعران دوره پهلوی دوم
۴۱۵	دسته بندی شاعران در دوره پهلوی دوم
۴۲۵	شاعران سرشناس دوره پهلوی دوم
۵۹۱	سبک‌شناسی شعر فارسی در دوره جمهوری اسلامی (سبک جمهوری)
۵۹۳	دسته بندی شاعران معاصر در مقطع پیروزی انقلاب اسلامی
۶۱۳	فهرست‌ها

پیش درآمد

درس سبک‌شناسی از درس‌های دیرسال رشته زبان و ادبیات فارسی است که عمری به درازای تأسیس مقطع دکترای این رشته دانشگاهی در روزگار معلمی و مدیریت استاد فقید ملک الشعرای بهار دارد که پس از سپری شدن چند دوره تحصیلی از قطع دکتری، این درس به شکل نظم و نثر به دوره کارشناسی ادبیات فارسی منتقل شد.

این درس کارکردی و بیادی در دو دهه اخیر به مدد به روز شدن و علمی شدن رشته ادبیات در دانشگاه‌ها ارتباط بیشتر استادان فن با دانشگاه‌های فرنگ، پیشرفت‌های شایان توجهی داشته است و در این میان استاد دانشمند دکتر سیروس شمیسا را حقی بزرگ بر گردن دانش‌پژوهان و معلمان جوان ادبیات فارسی است که به کوشش صادقانه و سرشار از فروتنی اش، کتاب‌های کلیات سبک‌شناسی و سبک‌شناسی شعر و نثر (سه جلد) فراهم شده است.

شاید دلیل عمده اشتیاق این جانب به تدریس سبک‌شناسی در این سال‌ها، همین تجدید خاطره روزهای شاگردی و کسب فیض از محضر منجم و سودمند ایشان در کاشان در دهه هفتاد خورشیدی است و حتی به پایمردی و مسود ایشان در حالی که سمت و مقامی اداری و دانشگاهی در رساله دکتری بنده نداشتند، تنبیه کردند موضوع سبک عراقی در شعر فارسی را به عنوان رساله دکتری دنبال کنم که آن نیز، تماس و بهره‌مندی از محضر استادی را مستدام و برقرار می‌ساخت و هنوز هم که ایشان برای تدریس در دوره کارشناسی ارشد ادبیات فارسی به کاشان می‌آیند در لابه‌لای افادات بی‌رنگ و روی آن معلم مهربان و دوست‌داشتنی نکته‌هایی درباره سبک‌شناسی گوش‌نواز جان و دل است.

در این مجال اندک و جزوه مختصر، من بار دیگر سطر به سطر کتاب سبک‌شناسی ایشان را خواندم و در حاشیه جملات و عبارات استاد، برخی مطالب مختصر و شاید مفید را نیز گردآوری و یادداشت کردم به این امید که دانشجویان گرامی را به کار آید.

برای تشویق و راهنمایی دانشجویان گرامی عرض می‌کنم که به رغم کوشش‌های فراوانی که صورت می‌گیرد هنوز مفاهیم و مصداق‌های دانش سبک‌شناسی در عرصه متون شعر و نثر فارسی به درستی شناسایی و معرفی نشده است. در همایش‌های گوناگون ادبی که به فراوانی برگزار می‌شود از میان ده‌ها مقاله و چکیده مقاله، چندین عنوان تکراری در موضوعی به چشم می‌آید اما مقالات با موضوع سبک‌شناسی بیش از یکی دو مورد نیست. در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری هم دانشجویان کمتر همت می‌کنند موضوع سبک‌شناسی را انتخاب کنند و آنچه هست ادبیات داستانی و فرهنگ‌نویسی و... است در حالی که با توغل و ممارست در متون ادبی از زاویه سبک‌شناسی می‌توان خود را از تکرار یکسان و تکراری و گاه سرد و بی‌روح برخی تذکره‌های سنتی رهایی بخشید و حرف‌های تازه و علمی زد و ادبیات را به روز نگه داشت.

در پایان با این امید که دانشجویان ادبیات فارسی درس سبک‌شناسی را با هدف رسیدن به لایه‌های پنهان زبان و اندیشه و رفع ابهام‌ها که در متون ادب فارسی نهفته است با کوشش تمام دنبال کنند آرزو می‌کنم این کتاب به رسم کاستی‌هایش مورد پذیرش علاقه‌مندان قرار گیرد و آنان از دیدگاه‌های ارزشمند خود، این معلم کوچک را محروم نفرمایند.

با دوستی و فروتنی

دکتر عبدالرضا مدرس‌زاده

کاشان ۱۹ شهریور ۱۳۸۹

عید سعید فطر ۱۴۳۱